

Geschiedenis van het economisch denken

Prof. Erreygers

uickprinter
Koningstraat 13
2000 Antwerpen
www.quickprinter.be

Online samenvattingen kopen via

www.quickprintershop.be

Like us on Facebook!

www.facebook.com/quickprintershop

Inhoudsopgave

1	Griekse oudheid (450 – 300 v.C.)	1
1.1	<i>Situering</i>	1
1.2	<i>Plato (427 – 347 v.C.)</i>	1
1.2.1	“Republiek” (Politeia) (374 v.C.)	2
1.2.2	“Wetten” (Nomoi)	2
1.3	<i>Aristoteles (384 – 322 v.C.)</i>	3
1.3.1	“Ethiek” (Ethica Nicomachea) 330 v.C.	3
1.3.2	“Politiek” (Politica) 320 v.C.	4
1.4	<i>Conclusie</i>	4
2	De Scholastieken (11^e – 17^e eeuw)	5
2.1	<i>Situering</i>	5
2.2	<i>Rechtvaardige prijs</i>	6
2.2.1	Interpretatie van RAYMOND DE ROOVER 1904 – 1972	6
2.2.2	‘Indigentia’ volgens ALBERTUS MAGNUS 1206 – 1280	7
2.2.3	‘Indigentia’ volgens THOMAS VAN AQUINO 1225 – 1274	7
2.2.4	‘Indigentia’ volgens HENRICUS VAN FRIEMAR 1245 – 1340	7
2.2.5	‘Indigentia’ volgens JOHANNES BURIDANUS 1295 – 1358	7
2.2.6	‘Indigentia’ volgens GERALDUS ODONIS 1290 – 1349	8
2.2.7	‘Indigentia’ volgens PIERRE DE JEAN OLIVI 1248 – 1298	8
2.3	<i>Interestverbod</i>	8
2.3.1	THOMAS VAN AQUINO	9
2.3.2	Uitzonderingen	9
2.3.3	Kritiek op interestverbod	10
2.3.4	Oordeel van DE ROOVER	10
2.4	<i>Geld</i>	10
2.4.1	Metallisme (Oresmus)	10
2.4.2	De wet van Gresham	11
2.5	<i>Leonardus Lessius</i>	11
3	Mercantilisme 1450 – 1750	12
3.1	<i>Situering</i>	12
3.1.1	Feitelijke ontwikkelingen en gevolgen	12
3.2	<i>Mercantilisme in Frankrijk</i>	13
3.2.1	Beleid van de centrale staat	13
3.2.2	BARTHÉLEMY DE LAFFEMAS 1545 – 1612	14
3.2.3	ANTOINE DE MONTCHRESTIEN 1575 – 1621	15
3.2.4	JEAN-BAPTISTE COLBERT 1619 – 1683	15
3.3	<i>Mercantilisme in Engeland</i>	15
3.3.1	Aandacht voor monetaire problemen	15
3.3.2	Bullionisme	16
3.3.3	Andere mercantilisten zijn voorzichtiger	16

3.4	<i>Reacties op het mercantilisme</i>	18
3.4.1	ADAM SMITH is anti.....	18
3.4.2	JOHN MAYNARD KEYNES is positiever.....	18
4	WILLIAM PETTY (1623 – 1687)	18
4.1	<i>Situering</i>	18
4.2	<i>Leven en werk</i>	19
4.2.1	Waardeleer.....	19
5	Richard Cantillon (1680 – 1734)	20
5.1	<i>Situering</i>	20
5.2	<i>Leven en werk</i>	20
6	John Law (1671 – 1729)	21
6.1	<i>Situering</i>	21
6.2	<i>Leven en werk</i>	22
6.2.1	Economische theorieën: boek <i>Money and Trade Considered (1705)</i>	22
6.2.2	Economisch beleid.....	22
7	Pierre de Boisguilbert (1646 – 1714)	23
7.1	<i>Situering</i>	23
7.2	<i>Leven en werk</i>	23
8	Fysiocraten (1750 – 1780)	25
8.1	<i>Situering</i>	25
8.2	<i>Quesnay en de andere fysiocraten</i>	26
8.2.1	FRANÇOIS QUESNAY (1694 – 1774).....	26
8.2.2	VICTOR DE RIQUETI, Marquis (adel: marktgraaf) de Mirabeau (1715 – 1789).....	26
8.2.3	PIERRE SAMUEL DUPONT de Nemours (1739 – 1817).....	27
8.2.4	PIERRE LE MERCIER de la Rivière (1720 – 1794).....	27
8.2.5	NICOLAS BAUDEAU (1730 – 1792).....	27
8.2.6	GUILLAUME FRANÇOIS LE TROSNE (1728 – 1780).....	27
8.2.7	ANNE-ROBERT-JACQUES TURGOT (1727 – 1781).....	27
8.3	<i>Fysiocratistische wereldvisie</i>	28
8.4	<i>Economische inzichten</i>	28
8.4.1	Economische analyse.....	28
8.4.2	Le Tableau OEconomique (Quesnay).....	29
8.4.3	Economisch beleid.....	31
8.5	<i>Turgot en de neergang van de fysiocratie</i>	32
8.5.1	TURGOT.....	32
8.5.2	De neergang van de fysiocratie.....	33
8.6	<i>Leontief en Sraffa</i>	34
8.6.1	WASSILY LEONTIEF (1906 – 1999).....	34
8.6.2	PIERO SRAFFA (1898 – 1983).....	34

1	Bernard Mandeville (1670 – 1733)	36
1.1	<i>Situering</i>	36
1.2	<i>Leven en werk</i>	36
1.2.1	De Fable of the Bees.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.2.2	Paradox van Mandeville.....	36
1.2.3	Zijn visie	37
1.3	<i>Smith over Mandeville</i>	37
1.4	<i>Keynes over Mandeville</i>	38
2	ADAM SMITH 1723 – 1790	38
2.1	<i>Situering</i>	38
2.1.1	Belangrijke figuren uit Schotse verlichtingsdenken.....	39
2.2	<i>Biografie</i>	39
2.3	<i>Smith als moraalfilosoof</i>	39
2.3.1	Das Adam Smith Problem: Contradictie (welwillendheid vs. eigenbelang)	40
2.4	<i>Smith als liberaal</i>	40
2.5	<i>Economische analyse</i>	41
2.5.1	Smiths waardeleer.....	41
2.5.2	Smiths verdelingsleer	42
2.5.3	Smiths visie op economische ontwikkeling.....	44
3	THOMAS ROBERT MALTHUS (1766 – 1834)	45
3.1	<i>Situering</i>	45
3.2	<i>Biografie</i>	45
3.3	<i>Demografische theorie</i>	46
3.3.1	Bevolkingstheorie.....	46
3.3.2	Evaluatie van Malthus' bevolkingstheorie	47
3.4	<i>De wet van JEAN-BAPTISTE SAY (1767 – 1832)</i>	48
3.4.1	Kritiek van MALTHUS.....	48
3.4.2	Kritiek van SIMONDE DE SISMONDI (1773 – 1842)	49
3.5	<i>Malthus en KEYNES</i>	49
4	DAVID RICARDO (1772 – 1824)	50
4.1	<i>Situering</i>	50
4.2	<i>Biografie</i>	50
4.3	<i>Waardeleer</i>	51
4.3.1	'Arbeidswaardeleer' ?.....	51
4.3.2	Ricardo's waardeleer: formele presentatie (wiskundige vertaling).....	52
4.4	<i>Ricardo's verdelingsleer</i>	55
4.4.1	Rentetheorie	55
4.4.2	Loontheorie.....	58
4.4.3	Winsttheorie	58

4.5	<i>Buitenlandse handel en machinevraagstuk</i>	60
4.5.1	Buitenlandse handel.....	60
4.5.2	Machinevraagstuk.....	60
4.6	<i>Reacties op Ricardo</i>	61
5	JEREMY BENTHAM (1748 – 1832)	62
5.1	<i>Situering</i>	62
5.2	<i>Biografie</i>	62
6	Vroege socialisten	64
6.1	<i>ROBERT OWEN (1771 – 1858)</i>	64
6.2	<i>HENRI DE SAINT-SIMON (1760 – 1825)</i>	65
6.3	<i>De Saint-Simonisten</i>	66
6.3.1	Ideeën gaan verder dan die van Saint-Simon.....	66
6.3.2	Twee elementen van het probleem.....	67
6.4	<i>CHARLES FOURIER (1772 – 1837)</i>	68
6.4.1	Psychologisch vertrekpunt.....	68
6.4.2	Arbeidsleven.....	68
6.5	<i>PIERRE-JOSEPH PROUDHON (1809 – 1864)</i>	69
6.6	<i>Overige Socialisten</i>	70
7	JOHN STUART MILL (1806 – 1873)	71
7.1	<i>Situering</i>	71
7.2	<i>Biografie</i>	71
7.3	<i>Visie op economische wetenschap</i>	72
7.4	<i>Wetten van productie en verdeling</i>	72
7.4.1	Wetten van productie.....	73
7.4.2	Wetten van verdeling.....	74
7.5	<i>Eigendom</i>	76
7.6	<i>Waardeleer</i>	77
1	Karl Marx (1818 – 1873)	78
1.1	<i>Situering</i>	78
1.2	<i>Biografie</i>	78
1.3	<i>Filosofische achtergrond</i>	79
1.4	<i>Criticus van de economische wetenschap</i>	80
1.5	<i>Waardeleer</i>	80
1.5.1	Principes.....	80
1.5.2	Formeel (wiskundig).....	82
1.6	<i>Transformatieprobleem</i>	84
1.7	<i>Ontwikkeling van het kapitalisme</i>	86

2	Volgelingen van Marx	88
2.1	<i>Invloed van Marx.....</i>	88
2.2	<i>Invloed van Marx in België.....</i>	88
3	De Neo-klassieke Voorlopers	89
3.1	<i>ANTOINE-AUGUSTIN COURNOT (1801 – 1877).....</i>	89
3.1.1	Vraagfunctie.....	89
3.1.2	Productie.....	89
3.2	<i>JULES DUPUIT (1804 – 1866).....</i>	92
3.3	<i>HEINRICH HERMANN GOSSEN (1810 – 1858).....</i>	93
4	De Neo-klassieke Grondleggers.....	95
4.1	<i>De Neo-Klassieke Revolutie</i>	95
4.1.1	Situering.....	95
4.1.2	Neergang van de klassieke politieke economie.....	95
4.1.3	De Neo-klassieke grondleggers	96
4.2	<i>WILLIAM STANLEY JEVONS (1835 – 1882).....</i>	96
4.3	<i>CARL MENER (1840 – 1921).....</i>	97
4.3.1	De Historische School	99
	<i>Marshallian cross diagrams and their uses before alfred marshall: the origins of supply and demand geometry – thomas m. humphrey.....</i>	101
	ANTOINE-AUGUSTIN COURNOT (1938)	101
	KARL RAU (1841)	102
	JULES DUPUIT (1944)	102
	HANS VON MANGOLDT (1863).....	102
	FLEEMING JENKIN (1870).....	102
4.4	<i>LÉON WALRAS (1834 – 1910).....</i>	103
4.4.1	Situering.....	103
4.4.2	Aanpak in <i>Eléments d’Economie Politique Pure</i> (1874).....	103
4.4.3	Reacties.....	104
4.5	<i>De Neo-Klassieke Economie</i>	104
1.	Klemtoon op allocatie.....	104
2.	Utilitaristische benadering.....	105
3.	Marginalistische methode.....	105
4.	Individen als economische agenten.....	105
5.	Universaliteit van economische wetten.....	105
6.	Subjectieve waardeleer	106
5	De Theorie van het Algemeen Economisch Evenwicht	107
5.1	<i>De Erfenis van WALRAS.....</i>	107
5.1.1	De onervulde ambities van WALRAS.....	107
5.1.2	Kritiek van economen, wiskundigen en ingenieurs	108
5.1.3	Tâtonnement (trial and error) process	108
5.1.4	Conclusie.....	108

5.2	<i>VILFREDO PARETO (1848 – 1923)</i>	108
5.2.1	Homo Oeconomicus	109
5.3	<i>De Weense Bijdragen</i>	110
5.3.1	De Wiener Kreis.....	110
5.3.2	Mathematisches Kolloquium	111
5.3.3	Karl Schlesinger (1889 – 1938)	112
5.3.4	ABRAHAM WALD (1902 – 1950).....	114
5.3.5	JOHN VON NEUMANN (1903 – 1957).....	115
5.4	<i>Economisten in het Interbellum</i>	116
5.4.1	JOHN HICKS (1904 – 1989).....	116
5.4.2	PAUL ANTHONY SAMUELSON (1915 – 2009)	117
5.5	<i>ARROW en DEBREU</i>	118
5.5.1	KENNETH ARROW (1921 – 2016).....	119
5.5.2	Gerard Debreu (1921 – 2004)	119
5.5.3	Samenwerking.....	119
5.5.4	Arrow-Debreu model.....	119
5.5.5	Latere werken van DEBREU.....	120
5.5.6	Over uniciteit van het evenwicht	121
5.5.7	Over stabiliteit van het evenwicht.....	121
6	De Ontwikkeling van de Welvaartseconomie	122
6.1	<i>Positieve en Normatieve Economie</i>	122
6.2	<i>De Oude Welvaartseconomie</i>	122
6.2.1	Kardinaliteit en vergelijkbaarheid	122
6.2.2	FRANCIS YSIDRO EDGEWORTH (1845 – 1926)	123
6.2.3	ALFRED MARSHALL (1842 – 1924).....	126
6.2.4	ARTHUR CECIL PIGOU (1877 – 1959).....	127
6.2.5	HUGH DALTON (1887 – 1962)	128
6.3	<i>De Nieuwe Welvaartseconomie</i>	130
6.3.1	Ordinaliteit en Onvergelijkbaarheid	130
6.3.2	PARETO & BARONE.....	130
6.3.3	De Fundamentele Welvaartstheorema's	131
6.3.4	De Sociale Welvaartsfunctie	132
6.3.5	Arrows Onmogelijkheidsresultaat	133
7	John Maynard Keynes (1883 – 1946) en het Ontstaan van de Macro-economie	135
7.1	<i>Biografie</i>	135
7.2	<i>Belangrijkste werken</i>	136
7.3	<i>The General Theory of Employment, Interest and Money (1936)</i>	137
7.3.1	Macro-economie vóór Keynes	137
7.3.2	Eerste punt van kritiek: visie op de arbeidsmarkt	138
7.3.3	Tweede punt van kritiek: de Wet van Say.....	140
7.3.4	Theorie van de effectieve vraag	140
7.4	<i>Invloed</i>	143
7.4.1	Invloed op HICKS: Interpretatie van HICKS	143
7.4.2	Invloed op theorieën over economische groei.....	145

Inleiding

THOMAS CARLYLE (1795-1881): invloedrijke Schotse schrijver en essayist.

Spreekt over economie als 'dismal science' (akelige, trieste, sombere wetenschap).

- Reactie tegen de pessimistische voorspellingen van Malthus
- In feite reactie tegen John Stuart Mill en andere economen die ijverden voor de afschaffing van de slavernij.

CARLYLE en JOHN RUSKIN (1819-1900) spraken zich uit voor kolonisatie en tegen individuele vrijheid voor iedereen.

Pre-klassieke periode

1 Griekse oudheid (450 – 300 v.C.)

1.1 SITUERING

Maatschappij van 2500 jaar geleden was sterk getekend door

- Klassenstructuur, veranderingen waren langzaam.
- Duidelijke dominantie van de landbouw en steden hadden vooral een culturele rol.
- Geld had in die tijd een marginale betekenis, voornamelijk ruilhandel.

1.2 PLATO (427 – 347 v.C.)

- Leerling van Socrates
→ **Socratische dialogen**: schreef 36 dialogen met meestal Socrates in de hoofdrol.
- Leermeester van Aristoteles
- Oprichter van de 'Academie' in Athene
- Actief in Syracuse (havenstad in Italië)

Boek over hoe een mts zou moeten veranderen. Plato laat zijn personages (o.a. Socrates), in een aantal gesprekken discussiëren over rechtvaardigheid, de rol van de filosoof, de plaats van de poëzie en de onsterfelijkheid van de ziel.

Beschrijving van de ideale, rechtvaardige staat; streng opgebouwd, totalitaire trekjes met hiërarchie:

1. Heersers (filosofen-koningen) (als mensen om naar op te kijken)
2. Bewakers (soldaten)
3. Producenten
4. Handelaars

Indeling gebaseerd op:

- verscheidenheid van de menselijke behoeften
- ongelijkheid van de natuurlijke aanleg

Na een opleiding zou men op 30-jarige leeftijd een test moeten afleggen om te zien of men geschikt was om te heersen. In de laagste klasse krijgen mensen weinig waardering, daarom moeten ongezonde en domme mensen deze taken verrichten.

Arbeidsverdeling wordt gedaan o.b.v. ethische overwegingen (i.p.v. productie-maximaliserende gronden volgens Adam Smith). Een teveel aan rijkdom is een gevaar voor de rechtvaardige samenleving. De twee hoogste klassen mogen geen privébezit hebben = **aristocratisch communisme**.

1.2.2 “Wetten” (Nomoi)

Laatste en langste dialoog (geschreven aan het einde van zijn leven). Over staatsinrichting, wetgeving (soms zeer gedetailleerd), opvoeding en staatsgodsdienst. Meer realistischere visie op de samenleving.

Deze beschouwingen werden gegoten in de vorm van de staatsinrichting van een fictieve kolonie, **Magnesia**:

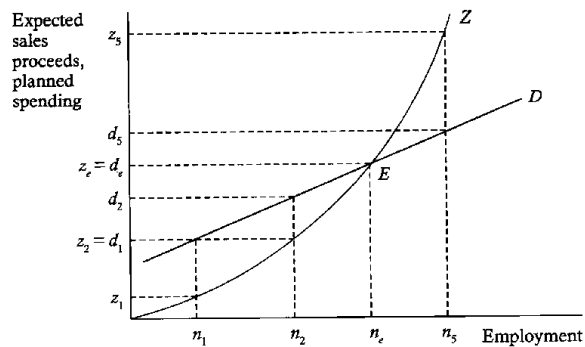
- Hier stapt hij af van zijn visie om het gezin af te schaffen: een ideale staat moet 5040 gezinnen bevatten (d.w.z. 5040 mannen, plus hun vrouwen, kinderen en slaven).
- Klemtoon op beperking van de bevolking als middel om armoede te vermijden.
→ Bestaansminimum is gegarandeerd.
- Privébezit mag nu ook, maar onder strenge voorwaarden (vb. gelijke landverdeling).
- Staatsinterventie mag om prijzen en winsten te regelen.

Keynes vs. de Klassieken

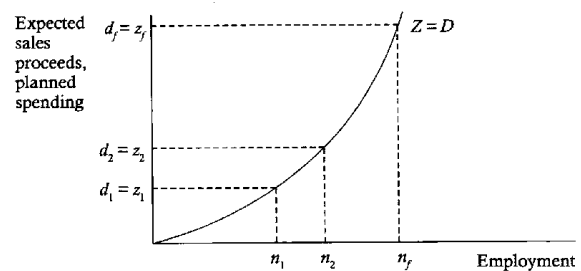
Volgens Keynes kan dus $D = f(N) = \varphi N = Z$ voldaan zijn terwijl er onvrijwillige werkloosheid bestaat.

Volgens de Klassieken – zegt Keynes – is de voorwaarde $D = f(N) = \varphi N = Z$ voldaan voor elke waarde van N (dus geen onvrijwillige werkloosheid).

Effectieve Vraag (DAVIDSON)

De Wet van Say (DAVIDSON)

Componenten van de effectieve vraag

- $D = \varphi(N) = D_1 + D_2$
 - $D_1 =$ consumptie
 - $D_2 =$ investeringen

Het evenwicht wordt dus bepaald door ($Y = C + I + G$):

- de geaggregeerde aanbodfunctie
- de omvang van de consumptie
- de hoogte van de investeringen

1) De consumptie

→ Een functie van het inkomen.

Die functionele relatie wordt door Keynes **the propensity to consume** genoemd.

Een “fundamentele psychologische wet” bepaalt dat de **marginal propensity to consume** (c) kleiner is dan 1. → Belangrijk voor de multiplier.

2) De investeringen

→ Bepaald door het verwachte rendement van investeringen en de interestvoet.

Door investeringsprojecten te rangschikken naargelang hun verwachte rendement, kan een **investment demand-schedule** (of schedule of the marginal efficiency of capital) worden opgesteld.

3) De interestvoet

→ Bepaald door de vraag en het aanbod van geld.

De vraag naar geld hangt af van de **liquidity-preference** (= brengt de geldhoeveelheid in relatie tot de interestvoet) → wordt weergegeven door een vloeiende curve die toont dat de interestvoet daalt naarmate de geldhoeveelheid stijgt.

7.4 INVLOED

- Enorme impact op de macro-economie.
- Er bestaat een hele resem 'volgelingen': Keynesianen, post Keynesianen, neo-Keynesianen, nieuw Keynesianen,
- IS-LM model (HICKS)
- Moderne groeitheorieën

7.4.1 Invloed op HICKS: Interpretatie van HICKS

JOHN HICKS heeft in 1937 een interpretatie gegeven van de General Theory die heeft geleid tot de IS-LM-formulering van het Keynesiaanse model.

Variabelen

- I = totaal inkomen
- I_x = investeringen
- i = interestvoet
- M = geldhoeveelheid

Gegeven I en I_x kan de corresponderende arbeidsinzet N worden bepaald via de productiefuncties.

De "Klassieken"

Drie vergelijkingen zijn volgens HICKS cruciaal:

- De Cambridge kwantiteitsvergelijking: $M = kI$
- De vraag naar investeringen: $I_x = C(i)$
- Investeringen = sparen: $I_x = S(s, I)$

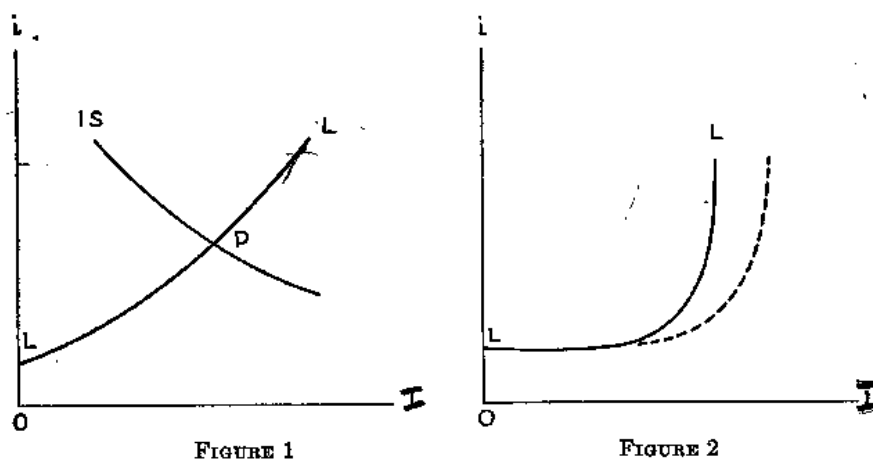
→ Gegeven M en k , volstaan de drie vergelijkingen om I , I_x en i te bepalen.

"Keynes"

Volgens HICKS is de theorie van KEYNES gebaseerd op de volgende vergelijkingen:

- geldaanbod = geldvraag: $M = L(I, i)$
- de vraag naar investeringen: $I_x = C(i)$
- investeringen = sparen: $I_x = S(I)$

Model van KEYNES (HICKS):

Grafische illustratie

- de eerste vergelijking geeft de LL -curve
- de tweede en derde vergelijking samen geven de IS curve
- het snijpunt geeft de evenwichtswaarden van inkomen en interestvoet (Figuur 1)

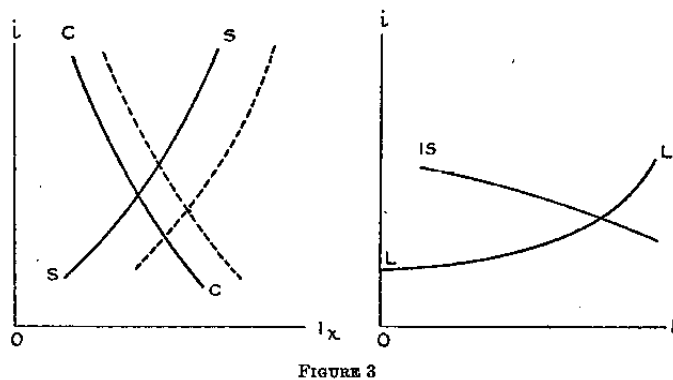
Volgens HICKS veronderstelt KEYNES een LL -curve zoals in Figuur 2.

HICKS' veralgemening

Omwille van wiskundige elegantie zou men de drie vergelijkingen als volgt kunnen veralgemenen:

- geldaanbod = geldvraag: $M = L(I, i)$
- de vraag naar investeringen: $I_x = C(I, i)$
- investeringen = sparen: $I_x = S(I, i)$

Generalized General Theory (HICKS):

7.4.2 Invloed op theorieën over economische groei

Bijdragen van de klassieke politieke economie:

- Adam Smith (1776)
- Thomas Robert Malthus (1798)
- David Ricardo (1817)
- John Stuart Mill (1848)

Vroege bijdragen van economen aan de ontwikkeling van de theorieën:

- John Ramsey (1928)
- Allyn Young (1928)
- Joseph A. Schumpeter (1934)
- Frank Knight (1944)

Belangrijke elementen:

- Dalende marginale productiviteit
- Technische vooruitgang
- Bevolkingsgroei

Nieuwe impuls voor groeitheorieën in de Jaren 1940 en 1950. Dat gebeurt voor een groot deel onder invloed van Keynes, die aandacht vestigt op de nieuwe theorieën die aandacht geven aan economie in zijn geheel (macro-economie).

Harrod-Domar-groeimodel

Harrod (1939) en Domar (1946). Prototype van een eenvoudig model waar je kan zien wat er in de toekomst zal gebeuren met het economisch systeem. → Het zou wijzen op de instabiliteit van het kapitalisme.

Dat wordt doorbroken in de jaren '50 met

Het neoclassieke groeimodel: Solow-Swan-model

Solow (1956), Swan (1956). Gelijkaardig model, dat ook uitgaat van het belang van afnemende meeropbrengsten van kapitaal. Dat leidt ertoe dat groei zal stilvallen (tenzij er permanent technische vooruitgang plaats heeft). Die technische vooruitgang is in het model een exogeen gegeven (niet verklaard door het model).

Verdere ontwikkeling van groeitheorie

CASS (1965) en KOOPMANS (1965): Integratie van het neoklassieke en het RAMSEY-model: hoe kunnen we het proces van technische vooruitgang beter gaan modelleren?

ARROW (1962) en SHESHINSKI (1967): Integratie van technische veranderingen.

ROMER (1986) en LUCAS (1988) zitten op nieuwe wegen: theorieën over endogene groei. Zij vertrokken van het idee dat het SOLOW-model onbeantwoord laat waar technische vooruitgang vandaan komt (het wordt als exogeen verondersteld).

Meer klemtoon op empirische toepassingen en op de relatie tussen theorie en empirie.